

Krúdy Gyula (1879-1933)

Az író nagyanyja, Radics Mária Várpalotán élt. Krúdy már gyermekkorában többször megfordult az akkor még ódon hangulatú kisvárosban, ahol a közeli Bakony zúgása miatt alig tudott aludni.

A misztikus hangulatokra fogékony író előszeretettel ábrázolta az akkor még legendákkal, mesékkel megrakott bakonyi tájat és a benne élő betyárt. Fantázia, álom és valóság keveredik e líraisággal átszőtt novellákban, regényekben. A tőle megszóított hangulatteremtő erő, az asszociációk szabad csapongása ezekben a bakonyi témájú írásokban is tetten érhető.

A Bakonyerdő, mint téma, a lélek belső tájainak ábrázolására kiválóan alkalmas. A Krúdyra oly jellemző gordonkahang a *Palotai álmok*, az *Ál-Petőfi*, a *Betyárok országútján*, az *Őreg idő*, *A vadmacska*, *A bakonyi bujdosó*, a *Sobriék* című írásokban is megszólal. Cselekményük mélyén ott a Bakony-mítosz. *A pogányok a Bakonyban* című történelmi vízió Szent István korában játszódik, amikor az irdatlan rengeteg rejtette a táltoshit még kitartó képviselőit. A helyválasztás is szimbolikus: Bakonyból.²⁹

Az erdőrengeteg állandó jelzője a zúgó-búgó. Ez volt az az alapélmény, amelyet még gyermekkori emlékként hozott magával. A táj hatása különösen a *Palotai álmok*ban erőteljes.

A Bakony-dallam számos Krúdy-műben ott kanyarog. A palotai hősoket körüllebegő Bakony-idő megfoghatatlan, lebegő nosztalgiahullámzás. Ezek az impresszionista képek talán a legszebb szó-festmények a mi öreg erdőnkőről.

„*A Bakony is olyan erdő, hogy sohasem tud elpihenni, mindig zúg, mint a mesebeli erdő. Olyan ez az erdő, mint a hegyek szakállá: irtják, pusztítják, de soha ki nem pusztíthatják. A zúgása, sóhajtása regeszerűen hangzik. Mintha szegény bujdosókat rejtegetné folytonosan, mintha a betyárok énekét dúdolná. Pedig se bujdosók, se betyárok nincsenek már. A Bakony csak zúg, amúgy bolondjában. Küldi az esőt, a zivatart, a szelet, és hangjaival álomba ringatja azokat, akik ráhallgatnak.*”³⁰

„*A Bakony szökik az emberek elől.*

Itt a Bakony Régi Magyarország híressége. Kalandok, regények, mesemondák színtere. Az elmúlt század történelme, amikor még ráérték Magyarországon meséket mondani, meséket végigélni .... A veszprémi országút ez, benne fut a Bakonyban, pandúrok virrasztották át a csillagos égboltozatot, betyárok óvakodó tüzét kereste az éjben a riadt vásáros szeme, az országútról egyenesen az erdőbe lehet lépni. Bár két lépésnyire esik egyik fatörzs a másiktól, mégis olyan sűrű ez az erdő, hogy nyomban elrejtí az, aki benne tíz-tizenöt lépést halad. Nincs bokra, csak sudár törzse. Egyforma, egykorú, egy testvér itt minden fa. Szabályosak, mint a katonák. Ember legyen, aki itt el nem téved. Mérföldekre nem változik a kép az erdő belsejében. Lomb, fa, fű, kalap nagyságú kék égboltozat. Aztán megint lomb, megint fa, útnak, tájékoztatónak híre-hamva sincsen. Aki ismeretlenül elkóborog benne, a harmadik

vármegyében lyukad ki, ami ugyan nem valami nagy dolog ezekben a dunántúli megyékben. Egy árok, egy facölöp vagy egy vízezske: már új vármegye kezdődik. A pandúrnak meg kell állni, nem üldözheti a betyárt idegen megye területén. Respektálták is szívesen ezt a törvényt a régi csendbiztosok, hisz egész életükben sem tettek volna egyebet, mint betyárt hajszolnak. A pandúrok tehát megfordították a lovak fejét az ároknál, megfenyegették öklükkel a zsványokat: „ide ne merjétek tenni többé a lábotokat, mert ez Veszprém megye” - a betyárok tüzet raktak, és kezdődött előlről a régi élet, hisz a Bakony mindenütt egyforma volt: Vasban, Veszprémben, Zalában...

Magyarországnak talán legromantikussabb tája – rubintszínű, mint a kígyó szeme, ábrándokba ringató, mint a mérges rózsa illata, alig elhithető legendákkal teli, mint az öregek mákonyos álmoskönyvei.... Itt mindenki a múltban él, mert a jelenért annyit sem érdemes tenni, hogy a piacon meghallgassa az ember a legújabb híreket...

Legenda, mesemondás itt minden kődarab, a Bakony pedig a palotai éjszakákon zúg olyanformán, mint Európában semmi más erdőség.”³¹

IRODALOM

Sebő József: A Bakony. Nodus Kiadó, Veszprém. 1999. 107 p.

JEGYZETEK

¹ *Krúdy Gyula*: Sobriék. In: A bakonyi bujdosó. Részletek Krúdy bakonyi témájú írásaiból. Szerk. Praznovszky Mihály, Veszprém, 1995., 36. p.

⁷ *Krúdy Gyula*: Pogányok a Bakonyban. Prospektus GM., Veszprém, 1996. 5. p.

²⁹ *Ács Anna*: A Bakony és a Balaton Krúdy írásaiban. Irodalomismeret, 1996. 3-4., 85-90. p.

- ³⁰ *Krúdy Gyula*: Öreg idő, 6. In: A bakonyi bujdosó. Szerk.: Praznovszky Mihály. Veszprém, 1995. 5-10. p.
- ³¹ *Krúdy Gyula*: Radics János beváltotta ígéretét: visszatért a várpalotai temetőből. In: K. Gy.: A bakonyi bujdosó. Veszprém, 1995. 74-76. p.